KUTSESTANDARD

Täiskasvanute koolitaja, tase 8

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Täiskasvanute koolitaja, tase 8	8

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
8. taseme täiskasvanute koolitaja on vähemalt kümneaastase praktilise kogemusega koolitaja, kes töötab iseseisvalt keerulistes ja ettearvamatutes olukordades ning võtab vastutuse enda ja töörühmade töö tulemuste eest. Ta osaleb täiskasvanuhariduse süsteemi, hariduspoliitika, -kontseptsioonide ja -strateegiate loomisel, andes oma panuse valdkonna arengusse. Korraldab uuringuid ja analüüsib õpivajadusi, püstitab sihid ja eesmärgid, koostab, hindab ning akrediteerib õppekavu. Osaleb elukestva õppe propageerimisel ja täiskasvanud õppijate motivatsiooni kujundamisel. Esineb konverentsidel ja/või seminaridel. Võtab osa mitmesuguste organite tööst ja projektide hindamisest. Juhendab täiskasvanute koolitajate ettevalmistust ja nõustab nende arendus-, loome- ja/või teadustegevust. Koolituse korraldamisel arvestab ta seda, et täiskasvanud õppijad on erineva vanuse, kogemuse, eelneva hariduse ja sotsiaalse staatusega inimesed, kellel on oma väljakujunenud teadmiste süsteem, mõtlemisharjumused, eelarvamused, stereotüübid, hoiakud ja väärtushinnangud, mille nad toovad kaasa õpisituatsiooni.
A.2 Tööosad
A.2.1 Õppeprotsessi ettevalmistamine A.2.2 Õppeprotsessi läbiviimine A.2.3 Õppeprotsessi analüüs ja hindamine A.2.4 Arendus-, loome- ja teadustegevus A.2.5 Professionaalne enesearen g
A.3 Töö keskkond ja eripära
Täiskasvanute koolitaja füüsilisele töökeskkonnale esitatavad nõuded sõltuvad koolituse eesmärgist ja/või valdkonnast, milles koolitust läbi viiakse. Need lepitakse eelnevalt koolituse tellija ja koolitajavahel kokku. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna loob koolitaja õppeprotsessi käigus ise.
A.4 Töövahendid
Täiskasvanute koolitaja peamisteks töövahenditeks on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendid, õppevahendid ja muud õppe tulemuslikuks läbiviimiseks ning loovtegevusteks vajalikud vahendid. Töövahendite kasutamisel lähtub täiskasvanuõppe ja täiskasvanute õpetamise ja õppimise eripäradest.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Edukat tegutsemist täiskasvanute koolitajana toetavad järgmised võimed ja iseloomuomadused: õpivõime, koostöövalmidus, verbaalne võimekus, empaatia, pühendumus, pingetaluvus, tolerantsus, eneseregulatsiooni võime, otsustusvõime, kohanemisvõime, loovus, sihikindlus, avatus, kriitilise mõtlemise võime. Täiskasvanute koolitaja põhiväärtusteks on väärikus, ausus, sallivus, vastutus, avatus ja inimest väärtustav hoiak, oluline on täiskasvanute koolitaja eetikanõuetest kinnipidamine.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Kaheksanda taseme täiskasvanute koolitaja on enamasti doktorikraadiga koolitaja. Tema kutsealane õpe toimub kraadiõppes, põhi- või kõrvalaine või lisaeriala õppekava raames kõrgkoolis, kvalifikatsiooni- ja/või täiendõppe kursustel. Vajalikud kompetentsid võib omandada ka praktilise tegevuse käigus.

A.7 Enamlevinud ametinimetused
Täiskasvanute koolitaja kutse ei eelda ühtse ametinimetuse olemasolu. Kutse omanik võib töötada paljudel erinevatel ametikohtadel nagu koolitaja, õpetaja, lektor, õppejõud, tuutor, mentor, konsultant/ konsulent jm.
A.8 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Sõltuvalt valdkonnast, kus koolitus toimub ja/või konkreetsest koolituse tellijast, võidakse koolitajalt nõuda erinevaid dokumente. Näiteks täiskasvanute koolitaja kutse omamist, erialast kompetentsust tõestavaid dokumente vm.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Täiskasvanute koolitaja tase 8 kutse moodustub kuuest kompetentsist. Selle kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1 – B.2.6 tõendamine.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Õppeprotsessi ettevalmistamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) Analüüsib, hindab ja üldistab erinevate sihtgruppide õpivajadusi, juhindudes ühiskonna arengusuundadest. Arendab ja kohandab õpivajaduste analüüsimise metoodikaid ning nõustab sellealast tegevust, juhindudes uusimatest teadmistest ja parimatest praktikatest. 2) Koostab, analüüsib ja arendab õppekavu, juhib ja/või nõustab töörühmade tegevust õppekavade koostamisel ja rakendamisel. 3) Valmistab ette uusi teemasid, juhendab ja nõustab koolituse sisu ettevalmistamist ühe või mitme õppekava kontekstis, lähtudes valdkonna vajadusest muuta ja/või uuendada õppekava. 4) Koostab õppematerjale ja/või õpikuid täiskasvanute koolitajatele ja andragoogidele, lähtudes nende arengu vajadustest.	
Teadmised: 1) andmete kogumine, 2) analüüsimeetodid, 3) õppekava koostamine ja arendamine, 4) ressursside juhtimine, 5) planeerimine, 6) õppematerjalide koostamine, 7) õpikeskkond.	
Hindamismeetod (id): Vestlus, eneseanalüüs ja portfoolio või supervisioon sellele järgneva analüüsiga.	
B.2.2 Õppeprotsessi läbiviimine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) Toetab õppijaid individuaalsete õpieesmärkide määratlemisel ning nende edasiarendamisel, lähtudes õppijate isiksusliku arengu eesmärkidest. 2) Kujundab motiveeriva õpikeskkonna, juhindudes õpimotivatsiooni kujunemise seaduspärasustest ja tehes õppijatega koostööd, arvestades õppijate individuaalseid vajadusi. Kujundab õppimist soodustava vaimse ja sotsiaalse keskkonna ka siis, kui füüsiline keskkond seda ei soodusta, rakendades oma loovust ja pikaajalist kogemust. 3) Juhib õppeprotsessi, pidades silmas õppekavast tulenevaid ja õppijate individuaalseid õpieesmärke. Viib põhjendatud vajaduse korral sisse muudatusi õppe etappide järjestuses ja töövormides, kaasates õpperühma ja arvestades iga üksiku õppija vajadusi.	

4) Suunab grupiprotsesse, kasutades õpieesmärkide saavutamiseks ka iseregulatsiooni grupis (min 4 inimest), andes grupile õigusi ja volitusi oma vajaduste ja soovide teostamiseks. Vajaduse tekkimisel algatab ja juhib tegevusi vastupanu ületamiseks õppegrupis, kasutades konfliktolukordi õppimise allikana. 5) Toetab õppijate isiksuslikku arengut, respekteerides individuaalseid vajadusi ja andes toetavat tagasisidet. Suunab positiivsete hoiakute kujunemist enesearengule, julgustades katsetama ja käsitlema ebaõnnestumisi õppimise väärtuslike allikatena.
Teadmised: 1) eriala, 2) õpieesmärgid, 3) õpimotivatsioon, 4) vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna eripära õpisituatsioonis, 5) õppekava ja koolitusprogramm, 6) andragoogika põhimõtted, 7) iseregulatsioon, 8) grupiprotsessid, 9) õppeprotsessi juhtimine, sh vastupanu tekke võimalused, 10) hoiakute kujunemine, 11) enesearengu subjekt.
Hindamismeetod(id): Vestlus, eneseanalüüs ja portfoolio või supervisioon sellele järgneva analüüsiga.

B.2.3 Õppeprotsessi ja õpitulemuste analüüs ning hindamine	**EKR tase 8**

Tegevusnäitajad: 1) Kogub õppijatelt, kaaskoolitajatelt, sihtgrupilt ja teistelt sidusgruppide liikmetelt arvamusi õppeprotsessi kohta, valides selleks sobivaimad meetodid. Tegeleb tagasisidestamise metoodikate uuendamisega ja juhendab aruteludel ja seminaridel teisi koolitajaid selles valdkonnas. 2) Analüüsib ja üldistab õpitulemusi ja edasist koolitusvajadust, kasutades asjakohaseid kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid analüüsimeetodeid. Nõustab teisi koolitajaid õpitulemuste ja koolitusvajaduse analüüsimisel, lähtudes nende vajadustest. 3) Hindab ja analüüsib õpperühmade tegevust. Lähtudes analüüsi tulemustest kujundab sobivaid hindamismeetodeid. Uurib õppes ettetulevate probleemide paremaks mõistmiseks nende põhjuseid ja seoseid, tuginedes õppijate poolt antud hinnangutele. 4) Õppijate arengu tuvastamiseks arendab hindamissüsteeme, lähtudes õpitulemuste analüüsist, uuemate teadusuuringute tulemustest ja parimast praktikast. 5) Reflekteerib ja hindab enda tegevust õpi-, grupi- ja isiksuslike protsesside juhtimisel, selgitab enesearengu vajadused ning kavandab tegevused nende realiseerimiseks, kasutades eneseanalüüsi vahendeid, õpitulemuste analüüsi ja saadud hinnanguid. 6) Teavitab sidusgruppe koolituse tulemustest ja järeldustest (hinnangud, edasine tegevus, muudatusvajadused jm asjassepuutuv), juhindudes kaasamise ja koostöö põhimõtetest.
Teadmised: Teadmised: 1) andmete kogumise meetodid, 2) analüüsimeetodid, 3) hindamissüsteemid ja -meetodid, 4) eneserefleksiooni vahendid, 5) tagasisidestamise metoodikad, 6) koostöö põhimõtted.
Hindamismeetod(id): Vestlus, eneseanalüüs ja portfoolio või supervisioon sellele järgneva analüüsiga.

B.2.4 Arendus-, loome- ja teadustegevus	**EKR tase 8**

Tegevusnäitajad: 1) Osaleb arendus-, loome- ja/või teadustegevuses, kogudes, analüüsides ja üldistades informatsiooni ning juhtides töögruppe. 2) Levitab arendus-, uurimis- ja loometöö tulemusi, kirjutades ja publitseerides artikleid, õpikuid, raamatuid jm täiskasvanuhariduse alast kirjandust.

3) Osaleb aktiivselt teadus- ja/või erialakonverentsidel või muudel rahvusvahelistel üritustel Eestis ja välismaal, esinedes ettekandega, modereerides või juhtides töögruppi ning valmistades ette ja levitades oma ettekande tekste. 4) Osaleb täiskasvanuhariduse poliitika kujundamises ja süsteemi edendamises, võttes osa hariduspoliitilistest diskussioonidest, tehes ettepanekuid täiendusteks ja/või muudatusteks täiskasvanuharidust ja elukestvat õpet reguleerivatesse seadustesse vm raamdokumentidesse. 5) Osaleb ja/või juhib töögruppe või koostöövõrgustikke, sh ka rahvusvahelisi. Hindab eksperdina projekte ja õppekavu, juhindudes ühiskonna vajadustest ja valdkonna arengust. 6) Juhendab ja nõustab madalama kutsetasemega või kutseta koolitajaid, jagades neile vajalikku informatsiooni ja osaledes koolitajate koolitamisel.
Teadmised: 1) uurimismeetodid, sh infokogumis- ja analüüsimeetodid, 2) täiskasvanuhariduse valdkonna problemaatika, 3) ülevaade (vajalikust) kirjandusest, 4) hariduspoliitika, 5) täiskasvanuhariduse seadusandlus, 6) õppekavad, 7) projektihindamise juhised, 8) juhendamine ja nõustamine, mentorlus, supervisioon.
Hindamismeetod(id): Vestlus, eneseanalüüs ja portfoolio või supervisioon sellele järgneva analüüsiga.

B.2.5 Professionaalne enesearen	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) Uuendab õppemeetodeid ja ajakohastab vajadusel õppe sisu, lähtudes valdkonna arengust ja uusimast erialakirjandusest. 2) Tegeleb eneserefleksiooniga, arvestab oma füüsilise, vaimse ja emotsionaalse seisundiga, võttes kasutusele abinõud tasakaalu saavutamiseks ja säilitamiseks. 3) On kursis uuemate suundadega oma erialal ja täiendab end andragoogika valdkonnas, omandades täiskasvanute koolitaja 8. tasemele vastavad kompetentsid. 4) Teab, millised võimed ja isiksuseomadused on eelduseks edukale tegutsemisele koolitajana, väärtustades pidevat enesearengut.	
Teadmised: 1) valdkonna funktsioneerimine, muutumine ja areng, 2) uusim erialakirjandus, 3) andragoogi kompetentsid (5., 6., 7. ja 8. tase), 4) füüsiline, vaimne ja emotsionaalne seisund, 5) täiskasvanute koolitajale vajalikud isiksuseomadused ja võimed.	
Hindamismeetod (id): Vestlus, eneseanalüüs ja portfoolio või supervisioon sellele järgneva analüüsiga.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.6 Täiskasvanute koolitaja, tase 8 kutset läbiv kompetents	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) Tunneb hästi valdkonda/teemat/ainet, mida ta koolitusel käsitleb. 2) Rakendab koolitusel täiskasvanute õppimise ja õpetamise eripärasid. 3) Väärtustab täiskasvanud õppijat, peab tähtsaks eetilisi tõekspidamisi, järgib täiskasvanute koolitaja kutse-eetikat (vt Lisa 2: Täiskasvanute koolitaja eetikakoodeks). 4) On hea suhtleja, loob õppimist soodustava ja toetava keskkonna. 5) Järgib täiskasvanuõpet reguleerivaid seadusi. 6) Käsitleb ennast õppijana, käitub enesearengu subjektina. 7) Kasutab koolitusel eesti keelt (või oma emakeelt) tasemel C2 ja valdab vähemalt kahte võõrkeelt (soovitavalt üks nendest inglise keel): ühte vähemalt tasemel C1 ja teist vähemalt tasemel B2. Vene keelt kui emakeelt koolitusel kasutavad koolitajad valdavad eesti keelt vähemalt tasemel C1 (vt Lisa 3: Keeleoskuse hindamise skaala).	

8) Kasutab oma töös arvutit tasemel: AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond, AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus, AO3 – Tekstitöötlus, AO4 – Tabelitöötlus, AO5 – Andmebaasid, AO6 – Esitlus, AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon (vt Lisa 4: Arvuti kasutamise oskuse kriteeriumid).
Teadmised: 1) täiskasvanuharidust ja -koolitust reguleerivad õigusaktid, 2) õpetatav valdkond/teema/aine, 3) andragoogika põhiprintsiibid, 4) täiskasvanud õppija eripärad, 5) suhtlemispsühholoogia baasteadmised (kontakt, selge eneseväljendus, aktiivne kuulamine, enesekehtestamine, konfliktide juhtimine), 6) eneseanalüüsi- ja -refleksiooni põhimõtted, 7) täiskasvanute koolitaja eetikakoodeks.
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamisel.

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-23112011-1.4/6k
2. Kutsestandardi koostajad	Talvi Märja, ETKA Andras Larissa Jõgi, Tallinna Ülikool Merle Lõhmus, EBS Juhtimiskoolituse Keskus Kristel Jalak, Enics Eesti AS Heiki Kiidli, Tallinna Täiskasvanute Gümnaasium Tiina Jääger, Eesti Vabaharidusliit Eda Anton, Tartu Kutsehariduskeskus Külli All, Haridus- ja Teadusministeerium Kerttu Taidre, ETKA Andras
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	7
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	23.11.2011
6. Kutsestandard kehtib kuni	12.06.2014
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2424 Töötajate koolituse ja täiendõppe tippspetsialistid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	8
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Adult educator, level 8
C.3 Lisad	
Lisa 1 Tööosad ja -ülesanded	
Lisa 2 Täiskasvanute koolitaja eetikakoodeks	
Lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused	
Lisa 4 Arvuti kasutamise oskused	